

“O‘TKIR LEYKOZ FONIDA HOMILADOR AYOLLAR TUXUMDON VA BACHADON ENDOMETRIY TO‘QIMASIGA XOS MORFOLOGIK O‘ZGARISHLARI“ MAGISTRLIK DISSERTATSIYASI MAVZUSIGA ANNOTATSIYA

Kodirova Xonzoda Farxod qizi

Patologik anatomiya kafedresi magistri

70910223– “Patologik anatomiya” mutaxassisligi

Dissertatsiya ishining sohasi: Tibbiyot fanlari

Ilmiy rahbar: Allaberganov D.Sh.

Mutaxassislik: Patologikanatomiya

Ish bajaradigan tashkilot: Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Mavzuning dolzarbligi: O‘tkir leykoz – qon tizimidagi geterogen o‘sma kasalligi bo‘lib, qon yaratuvchi monoklonal bosh hujayralar o‘sma proleferatsiyasiga uchragan mahalda boshlanadi. Barcha O‘Llar bitta hujayra mutatsiyasi natijasida paydo bo‘ladi(ular klonaldir). Natijada, molekulyar darajada hujayra siklining buzilishu sodir bo‘lib, nazoratsiz ko‘payish, differentsiatsiyaning yo‘qligi, patologik portlash, hujayrakar to‘planishi va tarqalishiga olib keladi. Blast hujayralarning u yoki bu gematopoez chizig‘iga(miyeloid, limfoid) tegishliligi, ularning yetuklik darajasi va molekulyar xususiyatlari kasallikning klinik kechishi, terapiya samaradorligi va prognozini aniqlaydi. Miyeloid o‘tkir leykemiya limfoidlarga qaraganda o‘rtacha 6 marta tez-tez tashxislanadi.

Xomilador ayollarda onkogematologik kasalliklardan leykoz umumiy holda 75 000 – 100 000 dan 1 ta bemorda uchraydi. Bemorlarning uchdan ikki qismi o‘tkir miyeloblastik leykemiya, uchinchisida o‘tkir limfoblastik leykemiya va faqat bir necha foizi promiyelotsitik leykemiyaga ega.

Poliximiyaterapiyaning intensivligiga va qo‘llaniladigan kimyoterapiya preparatlariga qarab xomiladorlikning 25 % birinchi trimestrda rivojlanmagan xomiladorlik bilan tugaydi va ikkinchi- uchinchi trimestrlarda antenatal homila o‘limi 63 % da sodir bo‘ladi. Kasallangan ayollarning taxminan 75%i homiladorlik davrida o‘tkir miyelo- yoki limfoblastik leykemiyaning to‘liq remessiyasiga erishadi, ammo umumiy omon qolish darajasi oshmaydi. O‘ML ning natijasi va prognozi ko‘p jixatdan bemorning yoshiga bog‘liq. 40 yoshgacha bo‘lgan bemorlarning 40-50 % uzoq muddatli relapsiz omon qolish bilan tavsiflanadi. O‘LL prognozi yaxshi bo‘lib, 5yillik omon qolish 75% yoki undan ko‘p.

O‘zbekistonda o‘rtacha xomiladorlarda 0,9- 2,1 % gemablastoz kasalliklari uchraydi. Joriy yilda Respublika miqiyosida 58 000 homiladorlik, shundan 6 ta o‘tkir leykoz bilan vafot etgan xomilador ayollar RPAM da ro‘yxatga olingan. Bu ko‘rsatkich

reproduktiv yoshdagi ayollarda oshib borishi bu soxada hali o'rganilmagan dolzarb muammolar borligini anglatadi.

Ilmiy ish mavzusining Respublika ilmiy-tadqiqot ishlarining asosiy yo'nalishiga mosligi: Reja qilinayotgan ilmiy ish Respublika sog'liqni saqlash tizimidagi ilmiy muammolarning fundamental va amaliy qismini hal qilishga bag'ishlangan bo'lib, tuxumdon va endometriy to'qimasida o'tkir leykozga xos morfologik o'zgarishlarni asoslash xisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi: O'tkir leykoz kasalligini homiladorda uchrash darajasi, xavf omillari, o'tkir leykoz fonida ayollar jinsiy organlari morfogenezi va patomorfologik o'zgarishlarini oydinlashtirish.

Tadqiqot vazifalari:

- 1) Autopsiya malumotlari bo'yicha klinik-anamnestik va statistik tahlil qilish.
- 2) O'tkir leykoz fonida xomiladorlar tuxumdon va bachadon endometriysining patomorfologiyasi darajasini, patogenezini va xavf omillarini o'rganish.
- 3) Tuxumdon va bachadon endometriysi to'qimasining patomorfologik va morfometrik o'zgarishlarini o'ziga xos belgilarini o'rganish.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi: O'tkir leykoz bilan kasallangan ayollarda xomiladorlikning kechishi, remissiya induksiyasi hamda protivoretsidiv davolashdan keyingi a'zoldagi morfologik o'zgarishlarni tekshiruvlarda asoslash.

Gemoblastozda ayollarda xomila rivojlanishi, immun hujayralarining tuxumdon va endometriy sturukturaviy komponentlariga ta'sirini, blastli krizning ushbu organlarda qay darajada bo'lishini tekshiruvlarda ilmiy asoslash.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati : O'tkir leykoz fonida o'limga olib keluvchi xolatlarda, kasallikni kechishi, displastik anemiya, trombositopeniya, yondosh kasalliklarning mavjudligida og'ir o'zgarishlar rivojlanish tendentsiyasini ochib berish, morfometrik o'zgarishlar ko'effitsentini retrospektiv va prospektiv baxolash, tashxislash va davolash uchun ko'rsatmalar berish. Morfologik va morfometrik xususiyatlar bo'yicha tadqiqotlar davomida aniqlangan natijalar, olingan yangi ilmiy va amaliy natijalar leykoz kasalligida xomilador ayollar jinsiy organlari morfologiyasi haqidagi bilimlar bazasini kengaytirish uchun asosdir.

Material va usullar : Tadqiqot materiali sifatida so'ngi 3 yilgi autopsiya natijalarini retrospektiv usulda o'rganish rejalashtirilgan(2022-2024). Istiqbolli tekshiruv uchun o'tkir leykoz bilan kasallangan xomiladorlarda tuxumdon va bachadon endometriysi biopsiya materiallari yig'iladi:

- Patologiyani o'rganishning retrospektiv usuli
- Materialni umumiy morfologik organish uchun gemotoksilin va eozin boyash usuli qo'llaniladi.

- Stitomorfoloqik metodlar yordamida hujayra biokimyoviy moddalari haqida xulosa qilinadi (Shik- reaksiyasi – glikogen , shuningdek, miyeloperoksidaza, nospektsifik esteraza, kislotali fosfataza kabilarni o‘rganishga qaratilgan.

- O‘rganilayotgan to‘qimalarning hujayralari va sturukturaviy komponentlarini hisoblashning morfometrik usullari.

- Olingan malumotlarning ishonchliligini baxolashning statistik usullari.

Tadqiqotni bajarish bosqichlari :

Mart oyi, 2023. – ilmiy ish mavzusini aniqlashtirish.

Aprel- iyun, 2023. – ilmiy ish mavzusi bo‘yicha kasallik tarixlari bilan tanishish, ma’lumot va materiallar yig‘ib borish.

Sentabr, 2023. - ilmiy ish mavzusiga annotatsiya tayyorlash, patentga berish.

Aprel oyi, 2023 - may oyi, 2024. – ilmiy adabiyotlar bilan tanishish, obzor tuzish, material yig‘ish.

May-iyun oyi, 2023 – mart oyi, 2024. – o‘tkir leykoz fonida vafot etgan ayollar tuxumdon va bachadon endometriysidan olingan autopsiya materiallarini ishlov berishdan o‘tkazish, olingan natijalarni taxlil qilish va yozma ko‘rinishga keltirish.

Sentabr oyi,2023. – may oyi, 2024. - o‘tkir leykoz fonida xomilador ayollar tuxumdon va bachadon endometriysida patomorfoloqik tadqiqotlardan o‘rganilgan ma’lumotlar asosida tezis, maqolalar chop etish, ilmiy ish boblarini shakllantirish va ximoyaga tayyorlash.

Ilmiy rahbar :

Allaberganov D.Sh.

Patologikanatomiya kafedراس

1-kurs magistri :

Kodirova X.F.